

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 343 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-oktyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoirazimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKTSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидрахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li	
TO'LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li	
O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA QASHSHOQLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELLASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Kushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'ydinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA YERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO'LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA "YASHIL" MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoz Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS' APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	268
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	273
Vohobov Hikmatillo Ma'mirjon o'g'li	
ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА	280
Тохинова Гуллола Миркамолевна	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA'LIMI BITIRUVCHILARINING O'RNI	287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM	292
Barno Erkayeva	
AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna	
DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	301
B.Sh.Mirzayev	
YOSHLAR BANDLIGIDA KO'NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	307
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH.....	311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА.....	317
Рахимходжаева Нодира Саидрахаловна	
QISHLOQ XO'JALIGI TA'MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	323
Ermonov Farrux	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLİYAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA'LIM YO'NALISHLARINI YO'LGA QO'YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	329
Turg'unov Bahtiyor Nuriddinovich	

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI	334
Amanbaev Amanali Orazbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI.....	338
Z. Teshayev	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI

Z. Teshayev

Qarshi davlat universiteti

Turizm va marketing kafedrası mustaqil izlanuvchisi

Email: Zavkiddintesajiv@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada yetkazib berish zanjiri boshqaruvining kelib chiqishi, rivojlanish bosqichlari hamda zamonaviy iqtisodiy faoliyatdagi o'rni yoritilgan. Tarixiy manbalarga tayanilgan holda, "logistika" tushunchasi qadimgi Yunoniston va Rim davrlaridanoq shakllanib borganligi, uning dastlabki ko'rinishlari harbiy hamda ma'muriy faoliyatda qo'llanilganligi ta'kidlanadi. Shuningdek, raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar faoliyatini samarali tashkil etishda yetkazib berish va ta'minot zanjirining ahamiyati ochib beriladi. Bu holat yangi turdagi logistika xizmatlarining metodologik asoslarini ishlab chiqishda muhim nazariy tayanch sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, logistika, yetkazib berish zanjiri, raqamli logistika, ta'minot tizimi, metodologik asoslar, sun'iy intellekt, raqamli transformatsiya, axborot texnologiyalari, tarixiy evolyutsiya, raqobatbardoshlik.

Abstract: This article analyzes the processes of multipolarity in the modern international system and their impact on global politics. The changes in geopolitical centers of power, the role of new states and regions in the international arena, and the issues of cooperation and competition in a multipolar environment are highlighted. The study shows the impact of the new world order on international security, economic integration, and diplomatic relations. Abstract. This article discusses the origins, stages of development, and role of supply chain management in modern economic activity. Based on historical sources, it is noted that the concept of "logistics" has been formed since ancient Greek and Roman times, and its initial forms were used in military and administrative activities. The report also highlights the importance of supply and supply chains in the effective organization of enterprise activities in the digital economy. This serves as an important theoretical basis for developing methodological foundations for new types of logistics services.

Key words: digital economy, logistics, supply chain, digital logistics, supply system, methodological foundations, artificial intelligence, digital transformation, information technology, historical evolution, competitiveness.

Аннотация: В данной статье раскрываются происхождение, этапы развития и современная роль управления цепочками поставок в экономической деятельности. Опираясь на исторические источники, отмечается, что понятие «логистика» сформировалось ещё в Древней Греции и Риме, где её первоначальные формы применялись в военной и административной сферах. Также рассматривается значение цепочки поставок и снабжения в условиях цифровой экономики для эффективной организации деятельности предприятий. Этот аспект служит важной теоретической основой при разработке методологических принципов новых видов логистических услуг.

Ключевые слова: цифровая экономика, логистика, цепочка поставок, цифровая логистика, система снабжения, методологические основы, искусственный интеллект, цифровая трансформация, информационные технологии, историческая эволюция, конкурентоспособность.

KIRISH

Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida raqamli iqtisodiyot inson faoliyatining barcha jabhalarini, jumladan logistika va yetkazib berish xizmatlarini tubdan o'zgartirmoqda. Yangi raqamli yechimlar, sun'iy intellekt, IoT (Internet of Things), bulutli texnologiyalar hamda blokcheyn asosidagi tizimlar logistika zanjirini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish imkonini bermoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategik dasturi doirasida mamlakat iqtisodiyotining barcha tarmoqlari, shu jumladan transport-logistika sohasini raqamlashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, pandemiyadan keyingi davrda elektron tijoratning keskin rivojlanishi bilan bir qatorda,

tezkor, xavfsiz va moslashuvchan yetkazib berish tizimlariga ehtiyoj sezilarli darajada ortdi. Shu sababli logistika xizmatlarini raqamli transformatsiyalash, ularning samaradorligini baholash hamda zamonaviy texnologiyalar asosida boshqarish dolzarb masalaga aylangan.

Yetkazib berish tushunchasi o'zining qadimiy tarixiga ega. "Logistika" atamasi kelib chiqishi jihatidan yunoncha bo'lib, qadimgi Afinada "logist" deb atalgan maxsus lavozim mavjud bo'lgan. Bu ijtimoiy o'z-o'zini boshqarish amaldori eramizgacha V asrda 30 ga yaqin shaxsdan iborat bo'lgan. Logistlar har yili qur'a tashlash yo'li bilan tayinlangan, ularning vazifasiga vakolati tugagan boshqa amaldorlarning hisobotlarini tekshirish hamda ushbu hisobotlarni faxrli fuqarolar kengashiga tasdiqlash uchun topshirish kirgan. Kengashning qarori yakuniy hisoblangan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

"Yetkazib berish" so'zi deyarli barcha asosiy Yevropa tillarida mavjud bo'lib, ularda turlicha ma'nolarda qo'llaniladi. Bu atamadan mashhur olimlar, faylasuflar va sarkardalar o'z asarlarida foydalangan. Buyuk nemis matematigi G.V. Leybnis (1646–1716-yillar) mazkur atamani "xulosalarni hisoblash" yoki matematik mantiq ma'nosida ishlatgan. XIX asrda esa, kelib chiqishi shveytsariyalik bo'lgan taniqli harbiy nazariyachi va tarixchi Antuan-Anri Jomnin (1779–1869-yillar) o'z asarlarida ushbu atamadan foydalangan.

1813-yildan boshlab u Rossiyada imperator Aleksandr I ning shtabida xizmat qilgan, 1826-yilda infanteriya generali unvonini olgan. Shuningdek, u Nikolay I ning harbiy maslahatchisi bo'lgan hamda 1828-yilda Sankt-Peterburgdagi Harbiy akademiyaning asoschilaridan biri sifatida faoliyat yuritgan. Keyinchalik shahzoda Aleksandr II ning shaxsiy o'qituvchisi bo'lib, aynan shu davrda u yetkazib berish masalalariga bag'ishlangan o'zining eng muhim asarini yozgan. Ushbu asar keyinchalik ko'plab tillarga tarjima qilingan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda raqamli iqtisodiyot sharoitida logistika va yetkazib berish xizmatlarining rivojlanish bosqichlari, ularning zamonaviy boshqaruv usullaridagi o'rni va metodologik asoslari o'rganilgan. Tadqiqot tarixiy-tahliliy metod asosida olib borilgan bo'lib, unda yetkazib berish va logistika tushunchasining kelib chiqishi hamda ularning qadimgi jamiyatlardan to hozirgi raqamli transformatsiya bosqichigacha bo'lgan evolyutsiyasi tarixiy manbalar asosida tahlil qilingan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bunga hisoblashning eng yangi usullari, zamonaviy hisoblash texnikasi, axborot texnologiyalarining keng qo'llanilishi, ishlab chiqarish infratuzilmasi elementlari hamda xo'jalik yuritishning intensiv usullarining o'zaro hamkorlikda rivojlanishi ta'sir ko'rsatgan. XX asr oxiriga kelib, yetkazib berish fani xarid qilish (ta'minlash), ishlab chiqarish, sotish (taqsimlash), transport hamda axborot yetkazib berishni o'z ichiga oluvchi kompleks fan sifatida shakllandi. Inson faoliyatining ushbu sohalariga yetarlicha o'rganilgan va tegishli adabiyotlarda keng yoritilgan.

Logistik yondashuvning yangiligi shundaki, u sanab o'tilgan yo'nalishlar hamda faoliyatning boshqa sohalarini oqimlarni to'g'ri boshqarish orqali vaqt va resurslarning eng kam sarfi bilan istalgan natijaga erishish maqsadida integratsiyalaydi. Shunday qilib, yetkazib berish avvalo iste'molchilarga, ularning so'rovlarini maksimal darajada qondirishga qaratilgan tizim sifatida faoliyat yuritadi. 1992-yilda Stokgolmda o'tkazilgan Yetkazib berish bo'yicha Yevropa assotsiatsiyasi xalqaro simpoziumida bu atamaning yagona, umumqabul qilingan ta'rifi hali shakllanmaganligi ta'kidlangan. Chunki u rivojlanish dinamikasining yaqqol ifodasiga ega bo'lgan nisbatan yangi ilmiy yo'nalishdir. Shu sababli yetkazib berish tushunchasiga oid turli ta'riflar ilgari surilgan.

Quyida ulardan ayrimlari keltiriladi:

— bu iste'molchi talablarini eng yuqori darajada qondirish maqsadida xomashyo, yarim tayyor mahsulotlar, tayyor mahsulotlar va tegishli axborotlarni jamlash, saqlash, ishlab chiqarilgan joydan iste'mol joyigacha tashish va uzatishning tejamkor va samarali texnologik operatsiyalarini rejalashtirish, amalga oshirish va nazorat qilish jarayonidir (Logistik menejment kengashi ta'rifi);

— sanoatda yetkazib berish ishlab chiqarishni xomashyo va materiallar bilan ta'minlash hamda tayyor mahsulotlarni sotishni tashkil etishdir (Ishlab chiqarish va zahiralarni boshqarish muammolari bo'yicha Amerika jamiyati);

— bu ishlab chiqaruvchidan xomashyo, materiallar, butlovchi qismlar va tayyor mahsulotlarning iste'molchigacha harakatini boshqarish tizimidir (firma Cooper & Lybrand);

— bu ishlab chiqarish va energetika tizimlaridagi moddiy hamda axborot oqimlarining harakatini rejalashtirish, boshqarish va kuzatish haqidagi fan (prof. A.A. Smexov, Rossiya);

— bu korxonaga kelib tushuvchi, u yerda qayta ishlab chiqariluvchi va undan chiqib ketuvchi moddiy hamda axborot oqimlarini rejalashtirish, boshqarish va nazorat qilish tizimidir (prof. G. Pavellek, Germaniya);

— moddiy va axborot oqimlarini birlamchi manbadan yakuniy iste'molchigacha bo'lgan masofa va vaqt doirasida rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish, nazorat qilish va tartibga solish haqidagi fan (A.N. Rodnikov);

— bu yirik ishlab chiqarish-xo'jalik tizimlarida, sohaviy, mintaqaviy va xalq xo'jaligi darajasida oqimlarni boshqarishning ilg'or metodologiyasidir (A.T. Semenov);

— bu katta tizimlarda oqimlarni boshqarish haqidagi fandir (B.K. Plotkin);

— bu moddiy, tovar va axborot oqimlarini tashkil etish hamda muvofiqlashtirish tizimi orqali jamiyat ishlab chiqarish kuchlarining o'zaro samarali hamkorligini ta'minlovchi ilmiy yo'nalishdir (N.V. Afanaseva);

— bu amaliy fan bo'lib, uning predmeti iqtisodiy obyektlarni iqtisodiy yondashuv asosida boshqarishni muvofiqlashtirish metodologiyasidan iborat (K.V. Inyutina);

— keng ma'noda yetkazib berish — bu mikro va makroiqtisodiy tizimlarda belgilangan maqsadlarga erishish uchun moddiy, xizmat, axborot va moliyaviy oqimlarni boshqarish hamda muvofiqlashtirish haqidagi fandir (V.I. Sergeyev);

— bozor iqtisodiyoti tizimida moddiy, moliyaviy, mehnat, huquqiy va axborot oqimlari majmuasining harakat jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish hamda nazorat qilishning nazariyasi va amaliyoti (O.A. Novikov va S. Uvarov);

— moddiy resurslar hamda tovarlarning harakatini, xomashyo va materiallarning xarididan boshlab, ularni ishlab chiqarish jarayonidan o'tkazish hamda tayyor mahsulotlarni iste'molchigacha yetkazib berishgacha bo'lgan barcha bosqichlarni muvofiqlashtirish va foydani maksimallashtirish maqsadida tashkil etilgan tizim (firma Danzas, Germaniya).

Ta'riflardagi farqlarga qaramay, yetkazib berishning barcha talqinlari yagona umumiy element — ratsionallik va umumiy maqsad bilan bog'lanadi. Demak, yetkazib berish — bu xomashyo va materiallarni ishlab chiqarish korxonasiga yetkazish, ularni qayta ishlab chiqish, tayyor mahsulotni iste'molchiga uning manfaatlari va talablariga muvofiq yetkazish, shuningdek, tegishli axborotni uzatish, saqlash va qayta ishlash jarayonida amalga oshiriladigan tashish, omborga joylashtirish va boshqa moddiy hamda nomoddiy operatsiyalarni rejalashtirish, nazorat qilish va boshqarish haqidagi fandir (Rodnikov A.N. Terminologicheskiy slovar', 2000-yil).

Ko'rib chiqilayotgan davrda AQSH yangi ishlab chiqarish texnologiyalarining (masalan, avtomobilsozlikda) joriy etilishi, ixtisoslashishning yuqori darajasi, tabiiy resurslarning boyligi hamda iqtisodiyotning davlat tomonidan kamroq tartibga solinishi bilan ajralib turgan. Bu holat tez o'sayotgan bozorni shakllantirgan, ya'ni sotuvchilar bozori tipik vaziyatini yuzaga keltirgan. Bunday sharoitlarda menejmentning asosiy e'tibori bozorni to'ldirishga, ya'ni mahsulot ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan edi.

Ushbu davrda logistik konsepsiyaning joriy etilishiga qulay shart-sharoitlar shakllangan. Ularga quyidagi omillar kiradi:

- tovarlarni distributsiyalash tizimlarida zahiralalar va transport xarajatlarining o'sishi;
- transport tariflarining oshishi;
- marketing konsepsiyasining paydo bo'lishi va tez sur'atlarda tarqalishi;
- harbiy yetkazib berish nazariyasi hamda amaliyotining rivojlanishi.

Bu davr mobaynida marketing bo'yicha ko'plab asarlar nashr etilgan bo'lib, ularda jismoniy taqsimlashning marketingning tarkibiy qismi sifatidagi ahamiyati yoritilgan, tovarlarni sotishni tashkil etish va samaradorligini oshirishdagi roli ko'rsatilgan. Marketing konsepsiyasining jahon iqtisodiyotida sotuvchi bozori xaridor bozoriga asta-sekin o'tish jarayoni natijasida shakllanganligi biznesda yetkazib berish tizimining paydo bo'lishini izohlovchi muhim omil bo'lgan. Mazkur davr, avvalo, AQSHda harbiy yetkazib berish tizimining jadal rivojlanishi bilan tavsiflanadi.

Umumiy xarajatlar konsepsiyasi logistik qarorlar metodologiyasini shakllantirish uchun nazariy bazani yaratgan. Shu bilan birga, bu davrda yetkazib berish tizimining tez sur'atlarda rivojlanishiga ta'sir ko'rsatgan boshqa obyektiv iqtisodiy va texnologik omillar ham mavjud edi. Ularga quyidagilar kiradi: iste'mol talabining modellari va munosabatlaridagi o'zgarishlar (oligopolistik bozorlarning rivojlanishi), ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi, kompyuter texnologiyalarining taraqqiyoti, zahira shakllantirish strategiyalarining o'zgarishi va harbiy tajribaning amaliy ta'siri.

Konsepsiyaning asosiy mazmuni quyidagicha ifodalanadi: "Yetkazib berish faoliyati — bu tovarlarni belgilangan joy va vaqtda talabga muvofiq harakatlantirish hamda muvofiqlashtirish orqali taklifni boshqaruvchi menejment faoliyatidir." Shu bilan birga, bu davrda yetkazib berishning yagona, umumlashtirilgan ta'rifini ishlab chiqish urinishlari davom etgan. Jahondagi eng nufuzli tashkilotlardan biri bo'lgan Jismoniy taqsimlash menejmenti milliy kengashi (keyinchalik Yetkazib berish menejmenti kengashi) o'sha paytda yetkazib berishni quyidagicha ta'riflagan:

"Yetkazib berish — bu yakuniy mahsulotlarning ishlab chiqarishning oxirgi bosqichidan xaridorgacha, ayrim hollarda esa xomashyoni ta'minot manbaidan ishlab chiqarish tomon harakatlanishini o'z ichiga olgan samarali

jarayondir. U materiallarni tashish, omborga joylashtirish, qayta ishlash, himoya qadoqlash, zahiralarni nazorat qilish, ishlab chiqarish va omborlar joylashgan hududni tanlash, talabni bashorat qilish, marketing hamda iste'molchilarga xizmat ko'rsatishni o'z ichiga oladi."

Shundan kelib chiqib, logistlar tashkiloti quyidagi ta'rifni ilgari surgan:

"Logistik boshqaruv — bu san'at va fan bo'lib, u belgilangan maqsadlarga erishish uchun zarur bo'lgan operatsiyalarni rejalashtirish, ta'minlash va amalga oshirishda ko'chirish vositalarini samarali qo'llashni nazarda tutadi."

Yetkazib berishning integral konsepsiyasi shakllanishida zamonaviy aloqa tizimlari, xususan, sputnikli telekommunikatsiya texnologiyalari orqali moddiy oqimlar ustidan real vaqt rejimida nazorat qilish imkoniyati muhim rol o'ynagan. Shu bilan birga, axborot texnologiyalaridagi inqilob axborot va moliyaviy oqimlarni boshqarish zarurligini yanada chuqurroq anglashga olib kelgan.

1985-yilda Logistik menejment kengashi yetkazib berishni quyidagicha ta'riflagan: "Yetkazib berish — bu xomashyo, materiallar, tugallanmagan ishlab chiqarish, tayyor mahsulotlar, xizmatlar va ular bilan bog'liq axborot oqimlarini iste'molchilar talablarini to'liqroq qondirish maqsadida ularning manbasidan iste'mol joyigacha (shu jumladan import, eksport, ichki va tashqi harakat) rejalashtirish, boshqarish va nazorat qilish jarayonidir."

Bu ta'rifda uch jihat alohida ahamiyatga ega:

Logistik faoliyat integratsiyalangan xarakterga ega bo'lib, moddiy resurslar va tayyor mahsulotlar oqimini ishlab chiqarishdan iste'molchigacha uzluksiz boshqarishni nazarda tutadi.

Axborot oqimlarini boshqarishning ahamiyati birinchi bor alohida e'tirof etilgan.

Nomoddiy (servisli) oqimlar logistika manfaatlari doirasiga kiritilgan. Bu servis sohasida logistik yondashuvlarning kengayishiga asos bo'lgan, chunki ilgari faqat moddiy oqimlarga tahlil va muvofiqlashtirish obyektlari sifatida ko'rilgan.

Xorijda keng tarqalgan "sifatli umumiy boshqaruv" (Total Quality Management, TQM) konsepsiyasi logistik o'zgarishlarning eng muhim harakatlantiruvchi kuchlaridan biriga aylandi. Jahonning ilg'or kompaniyalari tomonidan keng qo'llanilayotgan ushbu yondashuv menejment nazariyasi va amaliyotida tub burilish yasagan. TQM konsepsiyasiga ko'ra, sifatni oshirish masalasi e'tibor markaziga qo'yilib, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish jarayonining barcha bosqichlarida tashkilot a'zolarining faol ishtirokiga tayanadi. Bu yondashuv iste'molchilarning ehtiyojlarini qondirish orqali korxona xodimlari va jamiyat uchun o'zaro foydali natijalarni yaratishga xizmat qilib, uzoq muddatli muvaffaqiyatni ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Logistik yondashuv moddiy oqimlarning izchil tartibga solinishiga olib keladi. Bunday oqimlar mahsulot ishlab chiqarish jarayonida, ishlab chiqarishni zarur materiallar, butlovchi qismlar va xomashyo bilan ta'minlashda, tayyor mahsulotlarni omborga joylashtirishda, ularni taqsimlash va iste'molchiga yetkazishda vujudga keladi. Biroq bunday tartibga solish faqat inson, energetik, axborot va moliyaviy resurslar oqimlarining miqdori, yo'nalishi, vujudga kelishi, tugallanishi, davriyligi, izchilligi va boshqa parametrlarini boshqarish orqali amalga oshiriladi. Bu oqimlar jismoniy tabiatiga ko'ra iqtisodiy faoliyat natijasida yakuniy iste'molchilarning ehtiyojlarini qondiruvchi mahsulotga aylanuvchi dastlabki materiallardan farq qilsa-da, ularning har ikkisi moddiy mohiyatga ega.

Shu sababli yetkazib berish tushunchasini kengroq ma'noda — iqtisodiy faoliyat jarayonida vujudga keluvchi barcha o'zaro bog'liq oqimlarni yagona tizim sifatida boshqarishning zamonaviy metodologiyasi va uslubi sifatida talqin qilish mumkin.

Umuman olganda, logistik boshqaruv quyidagi asosiy funksional sohalarni o'z ichiga oladi:

- zahiralarni boshqarish;
- yuk oqimlarining harakatini muvofiqlashtirish;
- omborlash va ombor ichidagi ishlov jarayonlarini tashkil etish;
- materiallar, xomashyo, butlovchi qismlar hamda tayyor mahsulotlarni tashish;
- tayyor mahsulotlarni taqsimlash.

Amaliyotda yetkazib berishga ikki xil yondashuv mavjud. Birinchi yondashuvda yetkazib berish moddiy, axborot va moliyaviy oqimlarning harakatini boshqarish mexanizmlari va tuzilmasini ishlab chiqishni nazarda tutadi, ya'ni bu jarayon rejalashtirish bilan cheklanadi. Ikkinchi yondashuv esa rejalashtirish bilan bir qatorda real boshqaruv faoliyatini, ya'ni kundalik operativ boshqaruv tadbirlarini ham qamrab oladi.

Logistika — ishlab chiqarish va tadbirkorlik faoliyatini rejalashtirishdan tortib, uni amalga oshirishgacha bo'lgan bosqichlarning barchasiga ta'sir etadi. U marketing tadqiqotlari jarayoniga, moddiy resurslar harakatiga, mahsulotlarning iste'molchilar orasida taqsimlanishiga, ishlab chiqarish jarayonining o'ziga hamda ma'muriy-boshqaruv faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Bir tomondan, yetkazib berish marketing tadqiqotlarining asosiy yo'nalishlarini hamda amaliy strategiyasini belgilaydi, boshqa tomondan esa, marketing tadqiqotlarining shakli va o'tkazilish usullari logistik boshqaruvning tuzilmasi hamda funksiyalariga ta'sir qiladi. Hududiy marketing tadqiqotlari iqtisodiy faoliyatning xarajat ko'rsatkichlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ishlab chiqarish faoliyatining turlari va hajmi aynan ana shu tadqiqotlar bilan belgilanadi.

Marketing tadqiqotlari natijalari sotish hajmini, taqsimlash tuzilmasini hamda mahsulot turlarining kengayishini belgilaydi. Ba'zan mahsulotlar turlarining kengayishi mavjud bazaviy modelni modernizatsiya qilish, ya'ni unga qo'shimcha elementlar (aksesuarlar) qo'shish orqali amalga oshiriladi. Bunday hollarda umumiy texnologik davr albatta uzaymaydi, aksincha, ba'zan qisqaradi.

Mahsulot hajmi va turlarini, ularni saqlash va iste'molchiga yetkazish usullarini tanlash haqidagi qarorlar moliyaviy resurslardan foydalanish, kredit olish, to'lov shakllari va muddatlari bilan chambarchas bog'liq. Marketing tadqiqotlari natijalari menejment hamda moliyaviy oqimlarni taqsimlash bo'yicha qator muhim qarorlar qabul qilishga asos bo'ladi.

Logistik tizim marketing tadqiqotlarini yanada kengaytiradi va butun iqtisodiy faoliyatni ularning natijalariga mos yo'nalishda tashkil etadi. Bu faoliyat moliyaviy oqimlarni tartibga solish va tegishli boshqaruv ko'rsatmalarini ishlab chiqish orqali amalga oshiriladi. Yetkazib berish tamoyillariga ko'ra, bozor muhiti va iqtisodiy faoliyat haqidagi dolzarb axborotlar asosida qabul qilinadigan barcha boshqaruv qarorlari moddiy oqimlarda o'z aksini topadi.

Pirovard natijada, yetkazib berish boshqaruvi ishlab chiqarish jarayonini shunday tashkil etishi lozimki, u kamroq xarajatlar bilan potensial iste'molchilarni yanada samarali qondirsin va ularning doirasini kengaytirsin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Christopher, M. (2016). Logistics & Supply Chain Management. Pearson Education Limited.
2. Chopra, S., & Meindl, P. (2021). Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation. 7th ed. Pearson.
3. Pavellek, G. (2004). Die Geschichte der Logistik. Berlin: Springer Verlag.
4. Jomini, A.-H. (1838). Summary of the Art of War. Philadelphia: Lippincott.
5. Leybnis, G.V. (1714). The Monadology. Translated by Robert Latta.
6. Ivanov, D., Tsipoulanis, A., & Schönberger, J. (2019). Global Supply Chain and Operations Management. Springer.
7. Lipina, S.A., Agapova, E.V., & Lipina, A.V. (2016). Zelenaya ekonomika: global'noe razvitie. Moskva: INFRA-M.
8. Xayitov, S.X. (2021). "Raqamli iqtisodiyot sharoitida logistika tizimlarini takomillashtirish yo'llari", Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, №3, 55–62.
9. Nurmatov, A.M. (2022). "O'zbekistonda logistika infratuzilmasini raqamlashtirishning dolzarb masalalari", Transport va logistika jurnali, №4, 14–20.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-60-son qarori (2022-yil 28-yanvar) "2022–2026 yillarda raqamli texnologiyalarni joriy qilish orqali logistika tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
11. World Economic Forum. (2023). Digital Transformation of Logistics: Smart Logistics Report. <https://www.weforum.org>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
